

ซูเปอร์ฮีโร่, Comic Book และมานุษยวิทยา Superheroes, Comic Book and Anthropology

การ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่คือสื่อบันเทิงในวัฒนธรรมป๊อปที่ได้รับความนิยมในสังคมตะวันตกและค่อยๆ แผ่ขยายไปในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ผู้คนชื่นชอบการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่มีตั้งแต่เด็กวัยรุ่นไปจนถึงผู้ใหญ่ ครอบคลุมคนทุกชนชั้นและเชื้อชาติ ความนิยมนี้พิจารณาได้จากผลกำไรและรายได้หลายพันล้านดอลลาร์ของบริษัทที่ผลิตการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ในสหรัฐอเมริกา (Comic Chronicles, 2010) ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการนำไปสร้างภาพยนตร์ของฮอลลีวูด

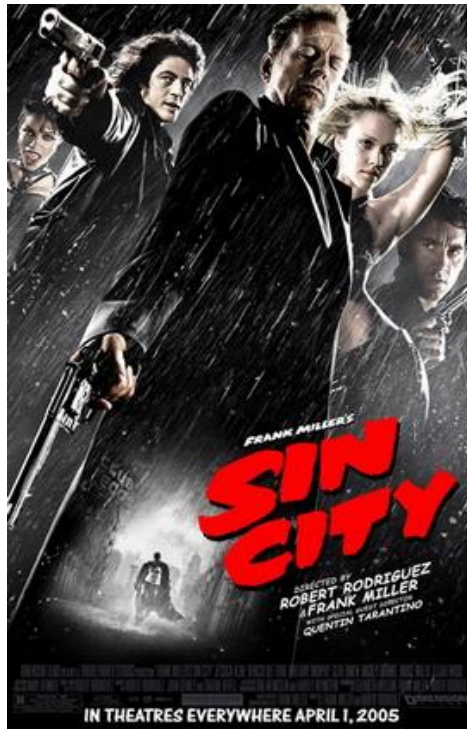

Ironman, Spiderman และ Batman ภาพจาก <https://www.sanook.com/game/1033185/>, <https://th.crazypng.com/754.html> และ <https://www.sanook.com/game/1075315/>

คุณลักษณะของซูเปอร์ฮีโร่

ในการศึกษาของ Coogan (2009) อธิบายว่าคุณลักษณะสำคัญของซูเปอร์ฮีโร่ประกอบด้วย 3 ประการ คือ (1) ต้องมีภารกิจ (2) ต้องมีพลังพิเศษ และ (3) ต้องมีอัตลักษณ์ชัดเจน ทั้งสามคุณลักษณะนี้จะต้องวางอยู่บนหลักการที่ว่าการทำงานเพื่อประโยชน์สังคมและเสียสละ การต่อสู้กับคนชั่วต้องเคารพในสังคม ไม่เห็นแก่ตัว ต้องไม่มุ่งหมายให้เกิดประโยชน์หรือวาระซ่อนเร้นของตนเอง เมื่อซูเปอร์ฮีโร่ทำภารกิจสำเร็จ นั่นคือการทำลายล้างเหล่าคนชั่วและวายร้ายที่สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชน ซูเปอร์ฮีโร่ก็จะได้รับการกล่าวขาน เชิดชูและยกย่องในฐานะวีรบุรุษที่แท้จริง ในขณะที่พลังพิเศษของซูเปอร์ฮีโร่บ่งชี้ถึงความสามารถที่มากล้นที่ทำให้กำจัดคนชั่วได้ในพริบตา รวมทั้งหมายถึงการเป็นมากกว่ามนุษย์ธรรมดาที่ไม่สามารถสร้างพลังพิเศษได้ ส่วนที่สำคัญอีกประการหนึ่งนั่นคือ การมีอัตลักษณ์เฉพาะของตัวเอง เหล่าซูเปอร์ฮีโร่จำเป็นต้องมีเครื่องแบบและเสื้อผ้า ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และความแตกต่าง รวมทั้งต้องมีชื่อเรียกที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ ตัวอย่างเช่น Ironman ที่สวมชุดเกราะเหล็กสีแดง มีชื่อเรียกที่บ่งบอกถึงการเป็นมนุษย์โลหะที่แข็งแกร่ง Spiderman ที่สวมชุดรัดรูปสีแดงมีลวดลายใยแมงมุมพร้อมชื่อที่บ่งบอกถึงการมีความสามารถพิเศษแบบแมงมุม นั่นคือการฉีดใยแมงมุมที่เหนียวและแข็งแรง Batman ที่สวมชุดหนังสีดำสวมหน้ากากที่มีหูคล้ายค้างคาวและผ้าคลุมที่คล้ายปีกของค้างคาว เป็นต้น เครื่องแต่งกายของเหล่าซูเปอร์ฮีโร่จึงเป็นสัญลักษณ์เฉพาะตัวที่บ่งบอกพลังพิเศษและความสามารถที่ไม่เหมือนกัน

Coogan (2009) กล่าวว่าการ์ตูนแนวซูเปอร์ฮีโร่ต้องทำให้เหล่าซูเปอร์ฮีโร่มีภารกิจที่ช่วยมนุษย์ มีพลังอำนาจเหนือกว่ามนุษย์และมีอัตลักษณ์ทางกายภาพที่โดดเด่นชัดเจน อย่างไรก็ตาม ซูเปอร์ฮีโร่ยังมีความหลากหลายในบริบท สถานะ คุณลักษณะ พลังพิเศษ ความสัมพันธ์ทางสังคมและการทำภารกิจ ในแง่นี้การทำความเข้าใจความหมายของซูเปอร์ฮีโร่จึงจำเป็นต้องเข้าใจความเป็นมาและเงื่อนไขของการเกิดขึ้นของซูเปอร์ฮีโร่ ตัวอย่างเช่น ตัวละครใน Sin City ที่ไม่มีพลังพิเศษ แต่ใช้ความรุนแรงในการกำจัดคนชั่วให้หมดไป อย่างไรก็ตาม เรื่องราวของการใช้กำลังเพื่อตัดสินปัญหาและทำลายล้างคนชั่วไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเฉพาะการ์ตูนแนวซูเปอร์ฮีโร่เท่านั้น แต่ยังพบได้ในนิยาย เรื่องแต่ง และภาพยนตร์แนวแอคชั่นอาชญากรรม ที่ตัวละครหลักเป็นมนุษย์ธรรมดาที่ต้องการล้างแค้นและสังหารศัตรูที่ทำลายชีวิต ญาติพี่น้องและครอบครัวของเขา เช่น ตัวละครในภาพยนตร์ Death Wish, The Transporter, Léon: The Professional, John Wick เป็นต้น

ตัวละครใน Sin City ที่ไม่มีพลังวิเศษ แต่ใช้ความรุนแรงในการกำจัดคนชั่วให้หมดไป
ภาพจาก <https://th.wikipedia.org>

ซูเปอร์ฮีโร่กับความยุติธรรมทางสังคม

การศึกษาของ Weston (2012) อธิบายให้เห็นว่าวีรกรรมของเหล่าซูเปอร์ฮีโร่ในหนังสือการ์ตูนพยายามสะท้อนการแก้ปัญหาสังคมและการลงโทษคนที่ทำผิด ไม่ว่าจะเป็น อาชญากร นักค้ายาเสพติด มาเฟีย แก๊งอันธพาล ข้าราชการคอร์รัปชั่น ผู้ก่อการร้าย นักการเมืองฉ้อฉล ตำรวจที่คดโกง นายทุนที่เอาเปรียบ และคนที่เอาเปรียบผู้อื่น เหล่าซูเปอร์ฮีโร่ที่ถูกสร้างขึ้นในจินตนาการจะใช้พลังและอาวุธพิเศษปราบปรามคนชั่วเหล่านั้นซึ่งเสมือนเป็นการใช้กำลังแก้ปัญหาและเป็นระบบศาลเตี้ยแบบหนึ่ง (vigilantism) ที่ดูเหมือนสะใจและได้รับความชื่นชมจากผู้อ่านการ์ตูน แต่วิธีการของเหล่าซูเปอร์ฮีโร่กลับไม่ปรากฏขึ้นจริงในชีวิตทางสังคมของมนุษย์ปัจจุบัน ซึ่งล้วนเต็มไปด้วยคนเห็นแก่ตัวและการเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ Weston (2012) ตั้งคำถามว่าทำไมผู้อ่านการ์ตูนหรือดูหนังของซูเปอร์ฮีโร่จึงไม่นำเอาวิธีการเหล่านั้นมาใช้บ้าง เพื่อกำจัดคนชั่วในสังคมเหมือนที่เหล่าซูเปอร์ฮีโร่ทำ และสร้างสรรค์สังคมที่มีความยุติธรรมเหมือนในหนังและการ์ตูน เหตุผลที่เข้าใจง่ายที่สุดคือ เพราะว่ามันมนุษย์ไม่มีพลังวิเศษและไม่มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเหมือนกับซูเปอร์ฮีโร่

Weston (2012) เปรียบเทียบให้เห็นว่าเรื่องราวการปราบคนชั่วโดยเหล่าซูเปอร์ฮีโร่ในหนังสือการ์ตูน คล้ายกับเหตุการณ์ทางการเมืองในประเทศกัวเตมาลาในช่วงทศวรรษ 1990 ซึ่งประชาชนได้ออกมาเดินขบวนขับไล่รัฐบาลที่โกงกินและคอร์รัปชั่น ความล้มเหลวในการบริหารประเทศ ปล่อยให้ประชาชนมีชีวิตอยู่อย่างอดอยาก นำไปสู่เหตุการณ์จลาจล ความปั่นป่วนและความไม่สงบทางสังคมเป็นเวลาเกือบหนึ่งทศวรรษ การประท้วงของประชาชนเพื่อ

ทางคืนสิทธิและความยุติธรรมเป็นพล็อตเรื่องที่ปรากฏอยู่ในการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ อาจกล่าวได้ว่าการใช้กำลังต่อสู้ของประชาชนในสังคมที่เป็นจริงมีลักษณะคล้ายกับการต่อสู้ของซูเปอร์ฮีโร่ที่ต้องการสังหารและทำลายคนชั่ว ซึ่งไม่มีการใช้สถาบันศาลและกระบวนการทางกฎหมายมาเป็นเครื่องมือในการตัดสิน การประท้วงของประชาชนที่ยากไร้กับการใช้พลังวิเศษของซูเปอร์ฮีโร่จึงเทียบได้กับการใช้กำลังตัดสินเพื่อทางคืนความถูกต้อง

Abrahams (1998) ตั้งข้อสังเกตว่าการใช้กำลังแก้ไขปัญหาหรือระบบศาลเดี่ยว มีคุณลักษณะสำคัญสามส่วนคือ (1) การมีอยู่ของอำนาจรัฐ (2) การมีพลเมืองที่คิดดี และ (3) การมีผู้ทำผิดหรืออาชญากร ทั้งสามส่วนนี้ดำรงอยู่ในระบบศาลเดี่ยวที่ถูกนำไปเป็นโครงเรื่องในการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ ประเด็นสำคัญก็คือเมื่อพลเมืองดีตระหนักว่าระบบกฎหมายและนโยบายของรัฐไม่อาจทำให้สังคมเกิดความยุติธรรมได้ พวกเขา ก็จะออกมาต่อสู้และกำจัดคนที่ทำผิดเพื่อทางคืนความยุติธรรมมาให้ประชาชน การลงโทษคนทำผิดจะแสดงออกมาด้วยการใช้ความรุนแรง เช่น ทำร้ายร่างกาย ฆ่า และสังหาร เป็นต้น การกระทำดังกล่าวดูเหมือนเป็นความโหดเหี้ยมและรุนแรง แต่เป็นการกำจัดคนชั่วให้หมดไปในปริบทาเพื่อทำให้สังคมสงบร่มเย็นและมีความยุติธรรมเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ในโลกของความเป็นจริง หากประชาชนกระทำการดังกล่าว เช่น จับนักการเมืองเลวมาสังหาร ประชาชนผู้นั้นจะทำผิดกฎหมายและกลายเป็นอาชญากร ในบางกรณี กลุ่มที่ใช้ความรุนแรงอาจได้รับการหนุนหลังจากรัฐบาลเผด็จการที่ใช้กำลังปราบปรามประชาชน จนทำให้รัฐประสพชัยชนะและสืบทอดการคอร์รัปชันต่อไป สิ่งนี้ต่างไปจากจินตนาการที่เกิดขึ้นกับการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ที่ได้รับความนิยม

ในการศึกษาของ Pratten & Sen (2008) อธิบายว่าการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหาและทางถามความยุติธรรมจากรัฐ จะพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำ เช่น ในชุมชนแออัดในเขตเมืองหลายแห่ง จะมีแก๊งของวัยรุ่นใช้กำลังต่อสู้กันเพื่อแก้แค้นให้กับเพื่อนที่ถูกฆ่าหรือถูกทำร้าย รวมถึงในสังคมที่เต็มไปด้วยการคอร์รัปชันเช่นในลาตินอเมริกา เอเชีย และแอฟริกา ชนชั้นล่างและผู้ด้อยโอกาสจะรวมตัวกันออกมาประท้วง ใช้กำลังต่อสู้กับรัฐบาลที่ฉ้อโกงและเอาเปรียบประชาชน Abrahams (1998) กล่าวว่าลัทธิศาลเดี่ยว (vigilantism) ที่พบในการประท้วงเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมทางสังคม ล้วนมีมูลเหตุมาจากการที่ประชาชนไม่พอใจการทำหน้าที่ของรัฐและความล้มเหลวในกระบวนการทางกฎหมาย เมื่อรัฐผูกขาดอำนาจและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ประชาชนจะหมดความอดกลั้นและกล้าที่จะออกมาต่อสู้กับรัฐที่ขาดความชอบธรรม ประชาชนผู้กล้าเหล่านี้จึงมีบทบาทที่ไม่ต่างจากซูเปอร์ฮีโร่

ในอีกแง่หนึ่ง เรื่องราวของซูเปอร์ฮีโร่อาจบ่งบอกให้เห็นถึงการทำหน้าที่แทนกฎหมายและกลไกของรัฐ หากตำรวจและผู้รักษากฎหมายไม่สามารถจับอาชญากรมาลงโทษได้หรือละเลยที่จะไม่ทำหน้าที่เพื่อความยุติธรรมทางสังคม เหล่าซูเปอร์ฮีโร่จะเข้ามาทำหน้าที่แทนโดยการใช้พลังวิเศษปราบปรามคนชั่ว ในแง่นี้ ซูเปอร์ฮีโร่จึงกลายเป็นกลไกเสริมที่ทำให้ระบบกฎหมายและความยุติธรรมทางสังคมมีความแข็งแกร่งและทำงานได้จริง ส่วนการใช้กำลังเพื่อ

กำจัดคนชั่วเป็นด้านตรงข้ามกับระบบกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถลงโทษและเอาผิดอาชญากรและผู้ที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน กลุ่มคนที่ออกมาใช้กำลังต่อสู้และขัดขวางรัฐบาลจะใช้วิธีการลงโทษแบบตาต่อตาฟันต่อฟัน ดังเช่นการใช้พลังวิเศษของเหล่าซูเปอร์ฮีโร่ การกระทำเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าบทบาทของซูเปอร์ฮีโร่คือการลงโทษคนทำผิดอย่างเฉียบขาด ถึงแม้ว่าการลงโทษนั้นจะเต็มไปด้วยความรุนแรงและการใช้กำลังก็ตาม จะเห็นได้ว่าเรื่องราวของซูเปอร์ฮีโร่จะเต็มไปด้วยการใช้กำลังต่อสู้กับคนร้าย ปีศาจ อำนาจมืด หรือศัตรูของประชาชน

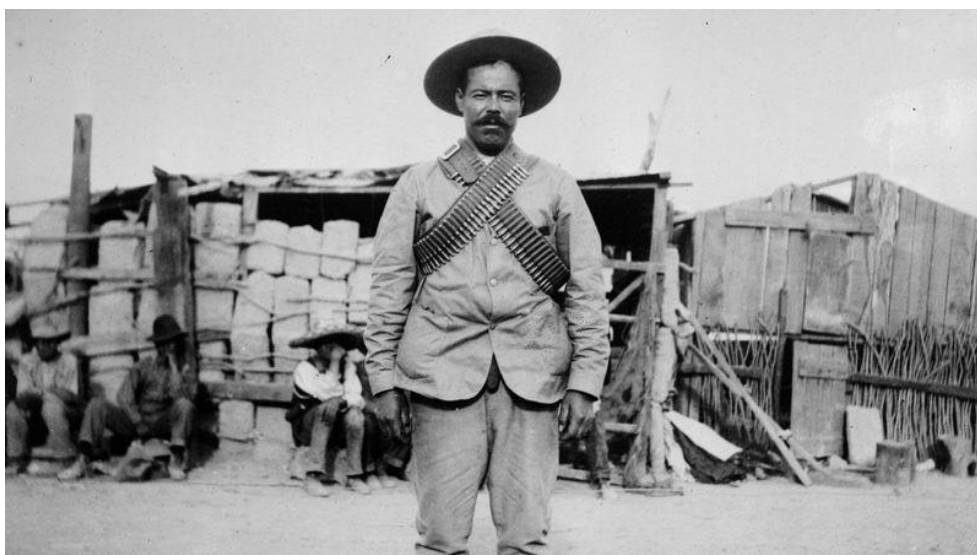
การ์ตูนและภาพยนตร์แนวซูเปอร์ฮีโร่ คือจินตนาการที่สะท้อนปัญหาความไม่ยุติธรรมทางสังคมที่พบเห็นในชีวิตจริง ในแง่นี้ Vollum & Adkinson (2003) วิเคราะห์ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนได้อ่านการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ เสมือนเป็นการทำให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมที่ปราศจากความยุติธรรม และสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กมองซูเปอร์ฮีโร่เป็นวีรบุรุษตัวอย่างที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้น เพื่อวันหนึ่งสังคมจะปราศจากคนที่คิดร้ายและทุกคนพบกับความเท่าเทียมและยุติธรรม ขณะเดียวกันยังช่วยให้ผู้อ่านที่เป็นผู้ใหญ่ได้สำรวจความซับซ้อนของประเด็นทางศีลธรรมผ่านการใช้สถานการณ์สมมติ และมองเห็นเงื่อนไขที่ทำให้มีการใช้ความรุนแรงอย่างมีเหตุผลหรือไร้เหตุผล

ซูเปอร์ฮีโร่ในมุมมองทางมานุษยวิทยา

Weston (2012) อธิบายว่าเรื่องราวความขัดแย้งระหว่างคนทำดีกับคนทำผิดที่ปรากฏในการ์ตูนและหนังซูเปอร์ฮีโร่ สะท้อนปรากฏการณ์เกี่ยวกับความคาดหวังเพื่อให้สังคมพบกับความยุติธรรม ผู้อ่านและผู้ชมจะเรียนรู้ถึงเงื่อนไขต่างๆ ที่ทำให้สังคมเต็มไปด้วยการละเมิดกฎหมาย การผูกขาดอำนาจ การหลงในอำนาจและทรัพย์สินเงินทอง ซึ่งนำไปสู่การแสวงหาประโยชน์ให้กับคนบางกลุ่ม ทิ้งให้คนส่วนใหญ่มีชีวิตอยู่ด้วยความทุกข์และความขาดตกบกพร่อง การตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวอาจทำให้ประชาชนเปรียบเทียบกับความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน และเริ่มสงสัยพร้อมตั้งคำถามว่าทำไมรัฐบาลจึงละเลยและปล่อยให้คนด้อยโอกาสถูกทอดทิ้ง รวมทั้งไม่มั่นใจกับระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ไร้ประสิทธิภาพ ผู้บังคับใช้กฎหมายตกอยู่ใต้อำนาจของนักการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตในประเด็นนี้อาจถูกตั้งคำถามต่อไปว่าคนอ่านและผู้ชมหนังซูเปอร์ฮีโร่อาจไม่สนใจเรื่องความยุติธรรมทางสังคมที่ถูกบอกเล่าก็เป็นได้

การเปรียบเทียบความจริงทางสังคมกับจินตนาการในการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ ให้เป็นคู่ตรงข้ามกันอาจเป็นวิธีการที่หยาบเกินไป ดังนั้น การทำความเข้าใจเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องแต่ง กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคม อาจพิจารณาได้จากปฏิบัติการของประชาชนที่แสดงออกเพื่อแสวงหาความถูกต้องทางสังคม ตัวอย่างเช่น ในวัฒนธรรมท้องถิ่นของประเทศกัวเตมาลา ชาวบ้านมักจะเผชิญหน้ากับความรุนแรงทางร่างกาย มีการใช้กำลังต่อสู้เพื่อแสวงหาความยุติธรรมตั้งแต่อยู่ภายใต้การปกครองของชาวตะวันตกในยุคอาณานิคม ซึ่งในช่วงเวลานั้นคนท้องถิ่นที่

ออกมาต่อต้านและต่อสู้กับคนผิวขาวจะถูกจับและถูกฆ่าอย่างโหดเหี้ยม (Burrell & Weston, 2008; Godoy, 2006) เหตุการณ์เหล่านี้อาจเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้เกิดการสร้างจินตนาการเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่างซูปเปอร์ฮีโร่และคนทำผิด อย่างไรก็ตาม Weston (2012) ตั้งข้อสังเกตว่าในกลุ่มประเทศร่ำรวยอย่างสหรัฐอเมริกา ยุโรปและญี่ปุ่นซึ่งประชาชนนิยมอ่านและดูหนังแนวซูปเปอร์ฮีโร่ แต่สภาพสังคมของประเทศเหล่านี้ไม่ค่อยปรากฏการต่อสู้ของประชาชนที่เรียกร้องความยุติธรรม ผู้บริโภคซูปเปอร์ฮีโร่ในกลุ่มประเทศร่ำรวยจึงเสสเฟสประเภทนี้ในฐานะเป็นการใช้เวลาว่างแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความวุ่นวายในชีวิตประจำวัน (Nama, 2009) ซึ่งแตกต่างไปจากประเทศในเอเชียและลาตินอเมริกาซึ่งประชาชนที่ถูกกดขี่ข่มเหงได้ออกมาประท้วงเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม แต่รัฐบาลของพวกเขาก็ใช้ความรุนแรงในการปราบปรามประชาชน

Pancho Villa ที่ต่อสู้เพื่อทางคืนดินแดนของชาวเม็กซิโก ซึ่งถูกยึดครองโดยชาวอเมริกัน ภาพจาก <https://www.chicagotribune.com/opinion/commentary/ct-perspec-flash-pancho-villa-mexico-border-troops-0506-20180430-story.html>

ในสังคมที่ประชาชนขาดโอกาสและถูกปิดกั้นจากรัฐ มักจะมีผู้กล้าหาญออกมาเป็นปากเป็นเสียงให้กับชาวบ้าน ซึ่งผู้กล้าหาญเหล่านั้นเปรียบเสมือนวีรบุรุษของคนยากไร้ ตามแนวคิดของ Hobsbawm (1969) ชื่อผู้กล้าหาญของชาวบ้านเปรียบเสมือนผู้ร้ายที่ทำประโยชน์เพื่อสังคม (social bandits) กลุ่มคนจนและผู้ยากไร้จะยกย่องและเทิดทูนคนประเภทนี้ ซึ่งเปรียบเป็นดังวีรบุรุษที่เข้ามาปกป้องความยุติธรรมให้กับพวกเขา ตัวอย่างเช่น เรื่องราวของ Pancho Villa ที่ต่อสู้เพื่อทางคืนดินแดนของชาวเม็กซิโกซึ่งถูกยึดครองโดยชาวอเมริกัน เรื่องราวประเภทนี้อาจสร้างจินตนาการและถูกต่อเติมเสริมแต่งให้กลายเป็นเรื่องในความฝัน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันอุตสาหกรรมการ์ตูนและภาพยนตร์ซูปเปอร์ฮีโร่มีการนำเสนอเรื่องราวที่ฉีกขนบเดิมๆ โดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับการเป็นวีรบุรุษ อุดมการณ์ความยุติธรรม การใช้ความ

รุนแรง และระบอบอำนาจครอบงำทางสังคม คำถามเหล่านี้นำไปสู่การรื้อระบบความคิด วาทกรรม และอิทธิพลของสื่อที่ชี้นำสังคมให้เสพความบันเทิงภายใต้บรรทัดฐานแบบตะวันตก ประเด็นเรื่อง “ความยุติธรรม” ที่เป็นแก่นเรื่องของซูเปอร์ฮีโร่กำลังถูกทำให้กลายเป็นสินค้าที่ ผู้สร้างการ์ตูนและภาพยนตร์ได้ประโยชน์ทางธุรกิจมหาศาล ในขณะที่โลกของความจริง ผู้อ่าน และผู้ชมซูเปอร์ฮีโร่มิได้เชื่อมั่นและคล้อยตามความยุติธรรมที่ถูกสร้างขึ้น

ในสังคมสมัยใหม่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 อุตสาหกรรมการผลิตการ์ตูนและหนังแนว ซูเปอร์ฮีโร่เกี่ยวโยงกับการแสวงหาสุนทรียะของปัจเจกบุคคล ในประเด็นนี้ Braun (2013) อธิบายว่าธุรกิจบันเทิงที่ขยายตัวในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริโภครุ่นใหม่ที่ใช้ ชีวิตผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เน้นความสุขสำราญส่วนบุคคล มีความต้องการเสพเรื่องราวของ ซูเปอร์ฮีโร่ที่มีฉากตื่นเต้นตื่นเต้นใจด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สิ่งเหล่านี้กลายเป็นสุนทรียะของการ ปลดปล่อย ซึ่งเรียกว่า “ความเข้มข้นทางสุนทรียะแนวซูเปอร์ฮีโร่” (superhero aesthetic intensity) กล่าวคือคอมพิวเตอร์กราฟิกที่ก้าวหน้าช่วยต่อเติมจินตนาการเกี่ยวกับ ความสามารถของซูเปอร์ฮีโร่ได้กว้างไกลและดูสมจริง ภาพที่ปรากฏในหนังซูเปอร์ฮีโร่จึงเป็น ประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกที่สื่อยุคเก่าไม่สามารถนำเสนอได้

ซูเปอร์ฮีโร่อาจมีใช้ตัวแทนของวีรบุรุษและอาจมีเงาของการเป็นผู้ร้าย คุณงามความดี ในซูเปอร์ฮีโร่จึงมีลักษณะคลุมเครือ การ์ตูนและภาพยนตร์แนวต่อต้านซูเปอร์ฮีโร่ในระยะหลัง ทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับระบบศีลธรรมและการยกย่องคนดี Belk (1989) ตั้งข้อสังเกตว่า วีรบุรุษและผู้ร้ายคือหมวดหมู่ของคนที่เราเป็นผู้สร้างขึ้นมา ซึ่งอาศัยความเชื่อทางวัฒนธรรม มาสร้างภาพตัวแทนของคนดีและคนเลว ทั้งนี้เพื่อหวังผลว่าคนดีคือคนที่สังคมต้องยกย่อง สรรเสริญและคนเลวคือผู้ที่สังคมต้องลงโทษและประณาม ข้อสังเกตนี้ทำให้เห็นว่าเรื่องราวของ ซูเปอร์ฮีโร่มิใช่สิ่งที่มนุษย์ต้องเลียนแบบ แต่ควรเป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์จุกคิดและตั้ง คำถามว่าคนดีและคนเลวคืออะไร และสังคมที่เป็นอยู่สร้างคนดีและคนเลวได้อย่างไร อาจกล่าว ได้ว่า ในมุมมองทางมานุษยวิทยา การ์ตูนและหนังแนวซูเปอร์ฮีโร่คือภาพของสังคมที่ผลิตซ้ำ วาทกรรมเกี่ยวกับความดีและความเลวซึ่งส่งต่อมายาคติเกี่ยวกับคู่ตรงข้าม สิ่งที่เราควร พิจารณาเมื่ออ่านและดูหนังซูเปอร์ฮีโร่ อาจจะเป็นการไตร่ตรองและทบทวนว่ามายาคติที่ ปรากฏเหล่านั้นทำให้มนุษย์รังเกียจพฤติกรรมของมนุษย์แบบไหน และเชิดชুমมนุษย์แบบไหน Weston (2012) กล่าวว่าซูเปอร์ฮีโร่คือบทเรียนที่ทำให้เรารู้จักเฝ้าระวังว่าการตอบโต้เพื่อ แสวงหาความยุติธรรมทางสังคมมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายและซับซ้อนอย่างไร เพื่อ เตือนสติว่าเราจะไม่ด่วนตัดสินว่าคนกลุ่มไหนหรือการกระทำประเภทไหนที่ไร้ศีลธรรม

ผู้เขียน

ดร.นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ

หัวหน้ากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

เอกสารอ้างอิง

- Abrahams, R. (1998). *Vigilant Citizens: Vigilantism and the State*. Cambridge: Polity.
- Belk, R. (1989). Effects of identification with comic book heroes and villains on materialism among former comic book readers, In Srull, T.K. (Ed.) *Advances in Consumer Research Volume 16*, (pp.414-419). Provo: Association for Consumer Research.
- Braun, D. (2013). The Aesthetic Intensity of Superheroes: A n autoethnographic interpretation of contemporary superhero popularity. Thesis, Department of Sociology and Anthropology Carleton University.
- Burrell, J., & Weston, G. (2008). Lynching and Post-War Complexities in Guatemala. In D. Pratten and A. Sen, (Eds). *Global Vigilantes*. (pp.371-392). London & New York: C. Hurst & Co/Columbia University Press.
- Comic Chronicles. (January 2010). Comic Book Sales Figures. The Comic Chronicles: A Resource For Comic Research. Available online:
<http://www.comichron.com/monthlycomicssales/2010/2010-01.html>
- Coogan, P. (2009). The Definition of the Superhero. In Heer, J and Worcester, K, (Eds). *A Comics Studies Reader*. (pp.77-93). MS: University Press of Mississippi.
- Godoy, AS. (2006). *Popular Injustice: Violence, Community and Law in Latin America*. Stanford: Stanford University Press.
- Hobsbawm, E. (1969). *Bandits*. London: Weidenfeld.
- Nama, A. (2009). Brave black worlds: black superheroes as science fiction ciphers. *African Identities*, 7 (2), 133-144.
- Pratten, D & Sen, A. (Eds.). *Global Vigilantes*. London & New York: C. Hurst & Co/Columbia University Press.
- Vollum, S, & Adkinson, C. (2003). The Portrayal of Crime and Justice in the Comic Book Superhero Mythos. *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, 10(2), 96-108.
- Weston, G. (2012). Superheroes and comic-book vigilantes versus real-life vigilantes: An anthropological answer to the Kick-Ass paradox. *Journal of Graphic Novels and Comics*, 4(2), 223-34.